

Kultúra és fejlődés: nemzetközi kilátások

RÖVID BEVEZETŐ

*A preface by Clague, Christopher and Grossbard-Shechtman,
Shoshana. = The Annals of The American Academy of Political and Social Science,
573. vol. 2001. 1. no. 8–15. p.*

Az alább ismertetett tanulmányok a San Diego-i egyetemen működő „Magatartáskutató Közgazdaságtani Fejlesztő Bizottság” („Society for the Advancement of Behavioral Economics”) támogatásával 1999 júniusában megrendezett konferencia anyagából származnak. Közös témájuk a „kulturális tőke” szerepének bemutatása a szociális és gazdasági életében. Céljuk, hogy felhívják a politikusok és a döntéshozók figyelmét a „kulturális tőke” fontosságára a világon uralkodó gazdasági különbségek felszámolásában. Erre a figyelemfelhívásra annál is inkább szükség van, mivel a közgazdaságtan egészen a legutóbbi időkig negligálta a kulturális tényezőket és azok szerepét az országok gazdasági fejlettségében vagy fejletlenségében. Ennek több oka is volt:

1. A kulturális heterogenitás és az ezáltal meghatározott különböző emberi viselkedések nem fértek bele a közgazdaságtanban uralkodó és univerzálisan homogén embertípus, a „Homo economicus” racionális, haszonmaximalizáló és mindent pontosan előre megtervező és tudó magatartásába, mivel a kultúra a döntések szubjektív tényezőit jelenti.
2. A hagyományos közgazdaságtan nem rendelkezett a kulturális tényezők mérésére alkalmas módszerekkel.
3. A kulturális kutatások során nehéz az okok és a következmények egyértelmű elkülönítése.

Mindemiatt egy újfajta közgazdaságtani megközelítésre volt szükség. Ez az új kutatási terület a fejlődési közgazdaságtan, amely különös hangsúlyt helyez az intézmények (például a gazdaság jogi háttere), a politika (például a közhivatalok) és a társadalmi kultúra szerepére a piacok hatékony működésében, ami a gazdaság minőségi és nem elsősorban mennyiségi fejlődését segítheti elő. Ezáltal már könnyebben érthetővé váltak a kevésbé fejlett országok gazdasági problémái és azok kulturális és intézményi háttere. Nagy szerepe volt ebben Olson (1996) elméletének, amely különbséget tesz a „személyes kultúra” (*personal culture*) és „polgári kultúra” („*civic culture*”) között. Az első „piacképes emberi erőforrást” jelent, vagyis az egyén magában hordozott és a neveltetése által meghatározott adottságait. Ez a különböző kultúrák érintkezésénél válik láthatóvá, például a bevándorlók és az őket befogadó államok „bennszülött” lakosainak találkozásánál. A „polgári kultúra” egy egész közösség (aminek az egyén a „polgára”) életét meghatározó normákat, attitűdöket és értékeket jelent. Ezek a különböző társadalmi intézményeken keresztül befolyásolják az emberek céljait, viselkedését, és így az egész közösség gazdasági és társadalmi fejlődését.

A tanulmányok tehát a kultúra, a politika és a gazdaság elemeinek kölcsönhatását mutatják be abban a reményben, hogy elősegíthetik a különböző kultúrák és azok intézményeinek megértését.

Vadász Rezső